

Голові разової спеціалізованої вченої
ради PhD 16133
Київського національного
університету технологій та дизайну
д.е.н., доценту Бондаренко С.М.

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата економічних наук, доцента,
доцента кафедри бізнес-економіки та підприємництва
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана,
Дворник Ірини Вікторівни
на дисертаційну роботу Олефіренка Костянтина Сергійовича на тему
**«Стратегічне управління стійким розвитком підприємств промисловості в
умовах післявоєнного відновлення»**,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 073 «Менеджмент»

1. Актуальність теми дисертаційної роботи.

Глобальні тенденції розвитку промисловості характеризуються прискоренням технологічної трансформації, переходом до низьковуглецевої економіки, поширенням принципів циркулярної економіки, підвищенням вимог до енерго- та ресурсоефективності, розвитком інноваційних виробничих технологій та посиленням ролі ESG-факторів у прийнятті управлінських та інвестиційних рішень. Зазначені процеси зумовлюють трансформацію традиційних підходів до стратегічного менеджменту, оскільки підприємства мають одночасно забезпечувати економічну результативність, екологічну відповідальність, соціальну стійкість та належну якість корпоративного управління. Відповідно, концепція сталого розвитку поступово перетворюється з елементу корпоративної соціальної відповідальності на важливу складову довгострокової конкурентної стратегії підприємства.

Актуальність теми дисертаційного дослідження Олефіренка К.С. не викликає сумнівів та визначається комплексом взаємопов'язаних економічних, технологічних, екологічних, соціальних та інституційних трансформацій, які формують принципово нові вимоги до функціонування та розвитку промислових підприємств. У сучасних умовах забезпечення довгострокової конкурентоспроможності підприємств дедалі більше пов'язується не лише з досягненням належного рівня економічної ефективності, а й зі здатністю забезпечувати стійкість бізнес-моделі, адаптуватися до високої невизначеності, протидіяти кризовим впливам, здійснювати технологічне оновлення та одночасно враховувати екологічні й соціальні наслідки господарської діяльності.

Особливої актуальності зазначена проблематика набуває для промисловості України, яка внаслідок війни зіткнулася з безпрецедентними викликами щодо збереження та відновлення виробничого потенціалу. Руйнування та пошкодження

промислової, енергетичної й транспортної інфраструктури, порушення усталених ланцюгів постачання, втрата частини виробничих активів і ринків збуту, дефіцит фінансових та трудових ресурсів, зростання енергетичних і безпекових ризиків суттєво ускладнюють діяльність промислових підприємств та обумовлюють необхідність перегляду сформованих підходів до стратегічного управління.

Водночас післявоєнне відновлення промисловості України має розглядатися значно ширше, ніж просте відтворення втрачених виробничих потужностей. Його стратегічним орієнтиром повинна стати структурна та технологічна модернізація промислового комплексу, формування нової якості виробництва, підвищення продуктивності та ресурсоефективності, впровадження інноваційних і цифрових технологій, розвиток сучасної енергетичної бази, декарбонізація та інтеграція підприємств у нові ланцюги створення доданої вартості. У цьому аспекті саме стратегічне управління стійким розвитком здатне забезпечити системне поєднання завдань відновлення, модернізації та довгострокового розвитку підприємств.

Додатковим чинником актуальності дослідження є євроінтеграційний вектор розвитку України, який формує необхідність поступового наближення вітчизняних підприємств до європейських стандартів ведення бізнесу, екологічного регулювання, корпоративного управління, енергоефективності та звітності зі сталого розвитку. З огляду на це конкурентоспроможність українських промислових підприємств на європейському ринку дедалі більшою мірою визначатиметься їхньою здатністю відповідати сучасним екологічним, соціальним та управлінським вимогам, залучати інвестиційні ресурси, демонструвати прозорість діяльності та формувати довгострокову стійкість.

Важливо наголосити, що специфіка післявоєнного відновлення істотно підвищує вимоги до якості стратегічних управлінських рішень. Підприємства функціонуватимуть в умовах значної невизначеності, динамічної зміни ринкового середовища, трансформації структури попиту, дефіциту ресурсів, необхідності відновлення людського капіталу, зміни логістичних маршрутів та підвищених безпекових ризиків. За таких обставин традиційні підходи до стратегічного планування, орієнтовані переважно на стабільність зовнішнього середовища, втрачають достатню результативність. Виникає потреба у формуванні адаптивних стратегій, розвитку систем раннього виявлення ризиків, застосуванні сценарного підходу, посиленні стратегічної гнучкості та формуванні внутрішнього потенціалу підприємств до відновлення й трансформації.

Зазначене актуалізує необхідність подальшого розвитку теоретичних положень, методичних підходів та прикладного інструментарію стратегічного управління стійким розвитком промислових підприємств. Особливо важливим є створення цілісної системи, яка дозволяла б здійснювати діагностику рівня стійкості підприємства, визначати ключові фактори та ризики його розвитку, оцінювати ресурсний та інноваційний потенціал, обґрунтовувати стратегічні альтернативи, визначати пріоритети технологічної та організаційної модернізації, а також здійснювати моніторинг результативності реалізації відповідних стратегій.

Отже, актуальність обраної теми визначається одночасно стратегічними потребами післявоєнного відновлення промисловості України, необхідністю забезпечення довгострокової стійкості та конкурентоспроможності підприємств, прискоренням технологічної й цифрової модернізації, посиленням вимог до екологічної та соціальної відповідальності бізнесу, а також необхідністю адаптації вітчизняної промисловості до європейських принципів та стандартів сталого розвитку.

У цьому зв'язку дисертаційне дослідження Олефіренка К.С. має безперечну наукову та практичну значущість, оскільки спрямоване на вирішення важливої науково-прикладної проблеми – формування та вдосконалення теоретико-методичних засад і практичного інструментарію стратегічного управління стійким розвитком підприємств промисловості в умовах глибокої структурної трансформації економіки. Результати такого дослідження можуть бути використані для підвищення адаптивності та резильєнтності підприємств, активізації їх інноваційного розвитку, ефективнішого використання ресурсів, підвищення інвестиційної привабливості та формування передумов для інтеграції українського промислового сектору до європейського економічного простору.

Таким чином, вибір теми дисертації є своєчасним, обґрунтованим і суспільно та економічно затребуваним, а досліджувана проблематика відповідає сучасним викликам розвитку промисловості України та актуальним напрямам наукового пошуку у сфері стратегічного управління, стійкого розвитку та післявоєнної економічної трансформації.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження К. С. Олефіренка виконано відповідно до основних напрямів науково-дослідної роботи Київського національного університету технологій та дизайну та пов'язане з тематикою наукових досліджень кафедри менеджменту. Зокрема, результати дисертаційної роботи відповідають завданням науково-дослідної теми «Сучасні практики управління корпоративною відповідальністю та сталий розвиток бізнесу в умовах глобалізації та цифровізації» (№ ДР 0122U001239), у межах якої дисертантом визначено етапи імплементації концепції сталого розвитку у практику діяльності українських підприємств.

Відповідні положення дисертації також корелюють із тематикою науково-дослідної роботи за темою «Поведінкові аспекти прийняття рішень в менеджменті бізнес-структур» (№ ДР 0123U101337), у межах якої обґрунтовано умови забезпечення ефективності управлінських рішень, орієнтованих на стратегічний розвиток підприємств. Крім того, результати дисертаційного дослідження узгоджуються із завданнями теми «Стратегічне управління інноваційним потенціалом: інструменти та методи для підвищення конкурентоспроможності підприємницьких структур» (№ ДР 0125U001888), у рамках якої дисертантом розроблено організаційно-методичний інструментарій формування стратегії стійкого розвитку промислових підприємств з урахуванням специфіки функціонування суб'єктів господарювання у період повоєнного відновлення.

Зіставлення змісту дисертаційної роботи з тематикою зазначених науково-дослідних робіт дає підстави констатувати їх змістовну та концептуальну взаємопов'язаність. Дослідження К. С. Олефіренка спрямоване на розвиток теоретико-методичних засад стратегічного управління підприємствами, а також на удосконалення методів та інструментів практичного впровадження принципів сталого розвитку в діяльність промислових підприємств.

Наукові результати, представлені в дисертації, мають належне теоретичне обґрунтування, характеризуються внутрішньою логічністю та практичною спрямованістю. Сукупність отриманих автором результатів засвідчує їх наукову новизну та прикладну значущість і дає підстави розглядати дисертаційну роботу як вагомий внесок у розвиток теорії та практики стратегічного управління і менеджменту підприємств.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації та їх достовірність. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі Олефіренка К. С., оцінюється як високий. Це зумовлено системним характером дослідження, чіткою постановкою його мети та завдань, послідовністю реалізації визначених дослідницьких етапів, належним теоретико-методологічним забезпеченням і використанням репрезентативної інформаційної бази.

Обґрунтованість результатів дисертації визначається передусім комплексністю підходу автора до дослідження проблематики стратегічного управління стійким розвитком промислових підприємств. Теоретичні положення роботи сформовано на основі критичного опрацювання та узагальнення сучасних наукових підходів до трактування сутності стратегічного управління, стійкого розвитку підприємств, стратегічного потенціалу та механізмів забезпечення адаптивності суб'єктів господарювання. Важливо, що автор не обмежується систематизацією існуючих наукових напрацювань, а здійснює їх критичне осмислення та використовує отримані результати як теоретичне підґрунтя для подальшого формування власних методичних і прикладних положень.

Вагомим аргументом на користь обґрунтованості дисертаційних положень є проведений автором комплексний аналіз сучасного стану промислового сектору України. Дослідження здійснено з урахуванням специфіки функціонування підприємств в умовах воєнного стану, значної невизначеності зовнішнього середовища, ресурсних обмежень, трансформації виробничих і логістичних процесів та необхідності забезпечення економічної стійкості. На цій основі автором визначено ключові проблеми та ризики, що впливають на стратегічний розвиток промислових підприємств, а також обґрунтовано пріоритетні напрями їх адаптації до нових умов господарювання та майбутнього відновлення.

Позитивної оцінки заслуговує використання в дисертації діагностичного інструментарію для оцінювання стану та передумов забезпечення стійкого розвитку підприємств. Проведене діагностування дозволило не лише виявити характерні проблеми стратегічного управління, а й визначити взаємозв'язок між чинниками зовнішнього середовища, внутрішнім потенціалом підприємств та

результативністю стратегічних управлінських рішень. Це підвищує доказовість отриманих результатів та створює необхідне підґрунтя для розроблення практичних рекомендацій.

Окремо слід відзначити обґрунтованість запропонованих автором положень щодо стратегічних пріоритетів розвитку промислових підприємств у період післявоєнного відновлення. Їх формування здійснено з урахуванням необхідності одночасного забезпечення адаптивності підприємств до нестабільного середовища та створення передумов для довгострокового розвитку. Такий підхід є методологічно доцільним, оскільки дозволяє поєднати завдання поточного реагування на кризові фактори з формуванням стратегічних орієнтирів модернізації та підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Достовірність отриманих результатів забезпечується широкою та різноплановою інформаційною базою дослідження. Автором використано офіційні статистичні матеріали, дані та аналітичні матеріали міжнародних організацій, нормативно-правові документи, результати сучасних наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних учених, а також результати власних аналітичних розрахунків. Використання зазначених джерел у комплексному поєднанні забезпечує достатню репрезентативність інформаційного забезпечення дослідження та підвищує об'єктивність сформульованих висновків.

Методологічна обґрунтованість дисертації підтверджується комплексним застосуванням загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Системний підхід забезпечив цілісне розуміння стратегічного управління стійким розвитком підприємств; методи аналізу, синтезу, порівняння та узагальнення використано для опрацювання теоретичних положень; статистичні та аналітичні методи – для дослідження динаміки й тенденцій функціонування промисловості; структурно-логічний підхід – для формування концептуальних і методичних положень стратегічного управління. Взаємодоповнюваність використаних методів відповідає характеру поставлених дослідницьких завдань і сприяє підвищенню достовірності отриманих результатів.

Важливою складовою наукової цінності дисертації є запропонована автором концепція стратегічного управління стійким розвитком підприємств адаптаційного призначення. Її обґрунтування спирається на результати проведеного теоретичного та аналітичного дослідження, а її положення орієнтовані на забезпечення здатності підприємств реагувати на динамічні зміни зовнішнього середовища, своєчасно коригувати стратегічні орієнтири та забезпечувати необхідний рівень стійкості в умовах невизначеності.

Заслуговує позитивної оцінки також розроблений автором організаційно-методичний інструментарій формування стратегій стійкого розвитку промислових підприємств. Його практична цінність полягає у можливості використання запропонованих підходів для обґрунтування стратегічних рішень, визначення пріоритетних напрямів розвитку та формування комплексу управлінських заходів, спрямованих на підвищення адаптивності, стійкості та конкурентоспроможності підприємств.

Запропонований у дисертації комплекс механізмів стратегічного управління також характеризується належним рівнем обґрунтованості та практичної

орієнтованості. Його положення можуть бути використані для вдосконалення управлінських процесів на рівні окремих підприємств, а також у діяльності органів державного управління та інших інституцій, відповідальних за формування і реалізацію політики розвитку промислового сектору та його відновлення.

Таким чином, проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що наукові положення, висновки та рекомендації, представлені в дисертації Олефіренка К. С., мають достатній рівень теоретичної та методичної аргументованості, ґрунтуються на достовірній інформаційній базі та результатах комплексного дослідження. Вони відповідають поставленій меті й завданням роботи, характеризуються внутрішньою логічністю та послідовністю, мають наукову новизну і практичну спрямованість. Сукупність отриманих результатів дає підстави оцінювати їх як вагомий внесок у розвиток теоретико-методичних засад стратегічного управління стійким розвитком промислових підприємств та рекомендувати запропоновані автором положення до практичного використання у процесах стратегічного планування й управління підприємствами в умовах післявоєнного відновлення.

4. Новизна наукових положень та отриманих результатів. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження характеризується високим ступенем обґрунтованості, комплексністю та практичною спрямованістю. Отримані Олефіренком К. С. результати мають важливе значення як для подальшого розвитку теорії стратегічного менеджменту, так і для вдосконалення практики управління промисловими підприємствами в умовах війни та післявоєнного відновлення економіки України. Важливо, що дисертація не обмежується теоретичним осмисленням проблематики, а містить комплекс науково-методичних рішень, орієнтованих на практичне використання суб'єктами господарювання, органами державного управління та іншими стейкхолдерами, залученими до процесів відновлення промисловості.

Найбільш вагомим результатом дослідження є вперше обґрунтована концепція стратегічного управління стійким розвитком промислових підприємств, яка має чітко виражену практичну орієнтацію (п.3.1, с. 119-130). Запропонована концепція не лише визначає теоретичні засади управління, але й формує логічно завершену систему стратегічного забезпечення стійкого розвитку підприємств, що включає мету, принципи, вихідні положення, інструментарій, етапи реалізації та механізми оцінювання результативності (рис. 3.1., с. 121). Безперечною перевагою концепції є її адаптація до умов воєнного часу та післявоєнної реконструкції, що значно підвищує можливість її використання під час розроблення корпоративних стратегій розвитку, програм відновлення виробничих потужностей та галузевих програм модернізації промисловості.

Суттєвий практичний інтерес становить удосконалення методичних положень аналізу стійкого розвитку підприємств. Автор запропонував дворівневу систему оцінювання, яка дозволяє одночасно аналізувати досягнуті результати розвитку та потенціал підприємства щодо забезпечення його стійкості у перспективі (с. 67-71). Такий підхід створює більш якісне інформаційно-аналітичне підґрунтя для стратегічного планування, дозволяє своєчасно виявляти

слабкі сторони функціонування підприємства, визначати резерви розвитку та оцінювати ефективність використання внутрішніх ресурсів. Практичне значення цього методичного підходу полягає у можливості його використання підприємствами різних галузей промисловості під час стратегічного аналізу та прийняття управлінських рішень.

Безумовної позитивної оцінки заслуговують удосконалені методичні рекомендації щодо формування стратегії стійкого розвитку промислових підприємств в умовах післявоєнного відновлення (п. 3.2., с. 132-151). Запропонований підхід характеризується системністю та комплексністю, оскільки охоплює всі основні елементи стратегічного управління: визначення місії, формування стратегічного бачення, обґрунтування пріоритетів розвитку, вибір часових горизонтів реалізації, визначення джерел фінансового забезпечення, системи індикаторів оцінювання та механізмів контролю реалізації стратегії. Особливу цінність становить орієнтація запропонованих рекомендацій на реалізацію трансформаційних процесів, необхідних для підвищення стійкості підприємств у період структурної перебудови економіки та інтеграції України до європейського економічного простору.

Практичну значущість має також удосконалена класифікація факторів, що впливають на стійкий розвиток промислових підприємств (п. 2.3, с.104-112). Представлення факторів у вигляді матриці дозволило систематизувати їх залежно від характеру впливу на економічну, соціальну, екологічну та управлінську складові розвитку підприємства. Це значно підвищує аналітичні можливості запропонованого підходу, дозволяє комплексно оцінювати середовище функціонування підприємства, прогнозувати можливі ризики та визначати напрями підвищення ефективності стратегічного управління.

На особливу увагу заслуговують результати, що дістали подальшого розвитку. Автором здійснено ґрунтовне теоретичне обґрунтування імплементації принципів сталого розвитку у систему стратегічного управління підприємствами промисловості (п. 1.2., с. 44-54). Важливим є те, що зазначені положення інтегрують сучасні теорії розвитку підприємств, ресурсну концепцію, теорію корпоративної соціальної відповідальності, концепцію зеленої економіки, теорію потрійного результату та сучасні положення стратегічного менеджменту. Це дозволило сформулювати сучасне бачення стратегічного управління як інтегрованої системи забезпечення економічної ефективності, соціальної відповідальності, екологічної безпеки та організаційної стійкості.

Значний науково-практичний інтерес становить розвиток підходів до формування комплексу механізмів стратегічного управління стійким розвитком підприємств (п.3.3, 134-150). Автор обґрунтував доцільність їх систематизації за функціональним призначенням, характером управлінського впливу та змістом стратегічних змін. Практична цінність запропонованого підходу полягає у можливості його застосування залежно від конкретних умов функціонування підприємства, рівня його розвитку та масштабів необхідних трансформаційних змін. Запропоновані механізми забезпечують можливість переходу підприємств від стабілізаційної моделі розвитку до моделей адаптації, модернізації, трансформації та інноваційного оновлення.

Вагомим науковим результатом є також подальший розвиток категоріального апарату дослідження (п.1.1). Запропоновані авторські трактування базових категорій стратегічного управління стійким розвитком суттєво уточнюють зміст існуючих наукових підходів та забезпечують більш повне розкриття взаємозв'язків між економічною, екологічною, соціальною, організаційною та управлінською складовими стійкості підприємства. Це створює надійну теоретичну основу для формування сучасних моделей стратегічного управління промисловими підприємствами.

У цілому представлені в дисертації Олефіренка К. С. наукові результати мають істотне теоретичне значення, високий рівень практичної спрямованості та можуть бути використані під час розроблення стратегій розвитку промислових підприємств, регіональних програм післявоєнного відновлення, державної промислової політики, а також у діяльності органів публічного управління, консультативних структур і закладів вищої освіти. Сукупність отриманих результатів свідчить про вирішення важливої наукової проблеми, що має суттєве значення для розвитку теорії та практики стратегічного управління в сучасних умовах.

5. Теоретична цінність і практична значимість наукових результатів.

Теоретична цінність дисертаційної роботи Олефіренка К. С. визначається комплексним розвитком науково-теоретичних та методичних засад стратегічного управління стійким розвитком підприємств промисловості в умовах післявоєнного відновлення. Важливим теоретичним здобутком автора є систематизація та поглиблення наукових підходів до розуміння сутності стійкого розвитку підприємства, що здійснено на основі структурно-декомпозиційного аналізу відповідної категорії. Такий підхід дозволив розглянути стійкий розвиток не як окрему характеристику результативності діяльності підприємства, а як комплексну систему взаємопов'язаних економічних, соціальних, екологічних, організаційних та управлінських складових.

Теоретичне значення має також дослідження еволюції теорій стратегічного управління стійким розвитком підприємства. Автором узагальнено положення теорій стратегічного менеджменту, життєвого циклу підприємства, ресурсної теорії, корпоративної соціальної відповідальності, сталого розвитку, зеленої економіки та потрійного результату. Їх систематизація створює підґрунтя для формування цілісного наукового бачення стратегічного управління підприємством, орієнтованого одночасно на економічну результативність, адаптивність, ресурсну ефективність, соціальну відповідальність та екологічну збалансованість.

Вагомим теоретичним результатом є розвиток категоріального апарату дослідження, уточнення змісту ключових понять та визначення взаємозв'язків між складовими стійкого розвитку підприємства. Це має важливе значення для подальшого розвитку теорії стратегічного управління, оскільки забезпечує більш системне розуміння процесів формування та реалізації стратегічних рішень у нестабільному середовищі.

Практична значимість результатів дослідження полягає передусім у розробленні методичного та організаційного забезпечення стратегічного управління стійким розвитком промислових підприємств. Запропоновані автором підходи до стратегічного аналізу промисловості можуть бути використані як інформаційна основа для прийняття управлінських рішень, оцінювання поточного стану підприємств та визначення перспективних напрямів їх розвитку. Практичну цінність становлять результати діагностування сучасних практик стратегічного управління підприємствами України в умовах війни та моніторингу ключових факторів, що визначають їхню стійкість.

Особливе практичне значення мають результати третього розділу дисертації, у якому сформовано концептуальні та методичні засади стратегічного управління стійким розвитком підприємств промисловості в контексті післявоєнного відновлення. Запропонована концепція стратегічного управління адаптаційного призначення може бути використана підприємствами для формування довгострокових орієнтирів розвитку, визначення стратегічних пріоритетів, оцінювання ризиків та адаптації управлінських рішень до мінливих умов зовнішнього середовища.

Практичну спрямованість має також розроблений організаційно-методичний інструментарій формування стратегії стійкого розвитку промислових підприємств. Його використання дозволяє забезпечити взаємозв'язок між місією підприємства, стратегічними цілями, пріоритетами, напрямками розвитку, ресурсним забезпеченням та системою ключових показників результативності. Це створює можливість для підприємств не лише визначати стратегічні орієнтири, а й здійснювати системний моніторинг результатів їх реалізації.

Окремої уваги заслуговує науково-методичний підхід до формування комплексу механізмів стратегічного управління стійким розвитком підприємств промисловості. Його практична значимість полягає у можливості диференційованого застосування управлінських механізмів залежно від характеру проблем та необхідних стратегічних змін — від стабілізації й адаптації до модернізації, трансформації та інноватизації. Це особливо важливо для підприємств, які функціонують в умовах високої невизначеності та потребують одночасного вирішення завдань відновлення, адаптації та розвитку.

Практичні результати дисертації можуть бути використані керівниками та фахівцями промислових підприємств при розробленні й коригуванні стратегій розвитку, формуванні програм модернізації, визначенні інвестиційних пріоритетів, управлінні ризиками та забезпеченні ресурсної стійкості. Окремі положення можуть бути корисними для органів державного та регіонального управління під час розроблення програм підтримки промисловості та стратегій післявоєнного економічного відновлення.

Практична значимість результатів дисертаційного дослідження підтверджується їх упровадженням у діяльність ПрАТ «Кредмаш», ТОВ «Профістарс» де використано окремі положення й рекомендації автора щодо проведення стратегічного аналізу стійкого розвитку у розрізі економічної, екологічної та соціальної складових. Результати дослідження також використовуються в освітньому процесі Київського національного університету

технологій та дизайну, що підтверджує можливість їх застосування не лише у господарській, а й у освітній діяльності.

Таким чином, теоретична цінність і практична значимість результатів дисертаційного дослідження визначаються їх комплексністю, системністю та орієнтацією на вирішення актуальної науково-прикладної проблеми. Запропоновані автором положення спрямовані на розвиток теорії стратегічного управління та одночасно створюють методичне підґрунтя для забезпечення стійкого розвитку промислових підприємств України в умовах післявоєнної трансформації економіки.

6. Повнота викладення наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, в наукових публікаціях. Основні наукові положення, результати, висновки та практичні рекомендації, сформульовані Олефіренком К.С. у дисертаційному дослідженні, знайшли достатньо повне відображення в опублікованих наукових працях здобувача. Аналіз публікацій засвідчує їх змістову відповідність темі та основним завданням дисертації, а також послідовне висвітлення ключових теоретичних, методичних і прикладних положень проведеного дослідження.

Тематика наукових праць охоплює основні напрями дисертаційного дослідження, зокрема питання стратегічного управління стійким розвитком промислових підприємств в умовах війни та післявоєнного відновлення України, розвиток теоретичних засад стратегічного управління стійким розвитком, дослідження сучасних тенденцій функціонування та розвитку промисловості України, аналіз чинників забезпечення стійкого розвитку підприємств, а також формування стратегічних підходів, механізмів та інструментів управління розвитком підприємств у нестабільному середовищі.

За темою дисертації Олефіренком К.С. опубліковано 13 наукових праць загальним обсягом 5,05 друк. арк. Із них 6 наукових праць опубліковано у наукових фахових виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз даних, та 7 праць — в інших наукових виданнях. Загальний обсяг наукових матеріалів, що належить особисто автору, становить 3,93 друк. арк. Наведені показники свідчать про достатній рівень наукової активності здобувача та належний ступінь оприлюднення результатів дисертаційної роботи.

Змістовний аналіз опублікованих праць дає можливість зробити висновок, що в них послідовно представлено результати дослідження на різних його етапах — від теоретичного осмислення сутності та змісту стратегічного управління стійким розвитком до прикладного аналізу стану промислових підприємств України та розроблення відповідного методичного інструментарію. У публікаціях знайшли відображення положення щодо розвитку теоретико-методичних засад стратегічного управління, оцінювання стійкого розвитку підприємств промисловості, визначення впливу внутрішніх і зовнішніх чинників, а також формування стратегій і механізмів забезпечення стійкого розвитку в умовах високої невизначеності.

Важливо відзначити, що публікаційна активність здобувача характеризується не лише кількісними показниками, а й змістовною

взаємопов'язаністю опублікованих матеріалів із логікою дисертаційного дослідження. Наукові праці відображають окремі результати, отримані в межах теоретичного, аналітичного та прикладного блоків роботи, що забезпечує належну послідовність представлення результатів дослідження та їх наукову апробацію.

Належний рівень апробації основних результатів дисертації підтверджується їх представленням та обговоренням на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях упродовж 2023–2025 років. Зокрема, результати дослідження були представлені на конференціях «Останні досягнення глобальної науки», «Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку», «Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки», «Інноваційна екосистема для відбудови України: інтеграція науки, освіти та бізнесу», «Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти» та інших наукових заходах.

Таким чином, кількість, структура, зміст і тематична спрямованість публікацій Олефіренка К.С. свідчать про достатню повноту оприлюднення основних наукових результатів дисертації. Опубліковані праці відповідають предметній спрямованості дослідження, містять результати, що становлять основу його наукових положень і висновків, та підтверджують належний рівень апробації результатів дисертаційної роботи в академічному середовищі.

7. Дотримання академічної доброчесності. Аналіз дисертації та наукових публікацій К.С. Олефіренка засвідчив відсутність порушень академічної доброчесності. У роботі не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації чи інших порушень вимог академічної доброчесності. Використані в дисертації положення, результати та ідеї інших авторів мають відповідні посилання на джерела. Дисертація є самостійною, оригінальною науковою працею, виконаною з дотриманням установлених принципів академічної доброчесності.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо дисертаційної роботи. Позитивно оцінюючи наукову та практичну цінність дисертаційної роботи Олефіренка К.С., її комплексність і логічну завершеність, вважаємо за доцільне висловити декілька зауважень і побажань.

1. У дисертації достатньо ґрунтовно розглянуто співвідношення понять «сталий розвиток» та «стійкий розвиток підприємства» (с. 33–34, с. 36–37), однак доцільним було б більш чітко окреслити авторську позицію щодо меж використання цих категорій у контексті промислового підприємства, оскільки в окремих випадках вони є концептуально близькими.

2. Запропонована дворівнева методика аналізу стійкого розвитку підприємства (с. 67–71) є змістовною та має практичну цінність. Запропонований автором алгоритм забезпечує комплексне оцінювання стійкого розвитку підприємства відповідно до базових принципів економічного аналізу з

урахуванням економічної, екологічної та соціальної складових як ключових напрямів аналізу першого рівня. Водночас передбачено врахування впливу складових внутрішнього потенціалу підприємства, які розглядаються як елементи аналізу другого рівня. Запропонований дворівневий підхід до моніторингу дає можливість системно ідентифікувати складові стійкого розвитку як чинники та результати функціонування підприємства, сформулювати систему відповідних показників, визначити критерії оцінювання їх значень, встановити ключові фактори впливу та здійснити оцінку потенційних ризиків. Водночас доцільно було б більш детально обґрунтувати вибір конкретних показників, що формують складові першого та другого рівнів, а також критерії їх нормування й агрегування в інтегральну оцінку.

3. Певного подальшого розвитку могла б набути методика оцінювання впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на стійкий розвиток підприємства. Також у дисертаційній роботі сформовано матрицю впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на основні складові стійкого розвитку промислового підприємства, що дозволяє систематизувати причинно-наслідкові зв'язки між умовами функціонування підприємства та результатами його економічного, екологічного, соціального й управлінського розвитку (с. 109-116). Запропонований інструментарій ґрунтується на комплексному підході, відповідно до якого стійкий розвиток підприємства розглядається як результат взаємодії факторів зовнішнього середовища та внутрішнього потенціалу підприємства. Зокрема, перспективним видається кількісне визначення сили та напрямку впливу окремих факторів на економічну, соціальну, екологічну та управлінську складові.

4. Автором запропоновано концепцію стратегічного управління стійким розвитком адаптаційного призначення (с.119-126), однак її практичне застосування могло б бути додатково продемонстроване на прикладі конкретного промислового підприємства із визначенням вихідних параметрів, цільових орієнтирів, очікуваних результатів та економічного ефекту від реалізації запропонованих заходів.

5. Запропонований комплекс механізмів стратегічного управління стійким розвитком є достатньо широким за складом (рисю 3.4., с.155-161). Комплекс механізмів стратегічного управління стійким розвитком промислового підприємства автор пропонує структурувати за двома взаємопов'язаними рівнями: перший рівень характеризує характер управлінського впливу, а другий – очікувані результати та наслідки реалізації відповідних управлінських заходів. Водночас доцільно було б більш детально визначити взаємозв'язки між механізмами першого та другого рівнів і встановити пріоритетність їх застосування залежно від конкретної фази кризового, воєнного або післявоєнного розвитку підприємства.

6. У роботі значну увагу приділено умовам війни та післявоєнного відновлення (с. 83-86, 90-92, 105-109). Водночас доцільним було б ширше розкрити питання сценарного планування стратегічного розвитку промислових підприємств з урахуванням різних варіантів тривалості воєнних ризиків, темпів відновлення виробничого потенціалу, доступності інвестиційних ресурсів та зміни зовнішніх ринків.

Зазначені зауваження мають переважно дискусійний і рекомендаційний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, її наукової новизни та практичної значимості.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Олефіренка К. С. на тему «Стратегічне управління стійким розвитком підприємств промисловості в умовах післявоєнного відновлення» являє собою завершене, самостійне та цілісне наукове дослідження, у межах якого розв'язано актуальне наукове завдання, що полягає в розвитку теоретико-методичних засад і розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення стратегічного управління стійким розвитком підприємств промисловості України в умовах воєнних викликів та майбутнього післявоєнного відновлення.

Результати, отримані автором, характеризуються науковою новизною, належним рівнем теоретичної та методичної обґрунтованості, достовірністю та практичною спрямованістю. Сформульовані наукові положення та запропоновані рекомендації мають теоретичну і прикладну цінність, спрямовані на вирішення актуальних проблем стратегічного управління промисловими підприємствами та можуть бути використані у практичній діяльності суб'єктів господарювання.

Основні результати дисертаційного дослідження належним чином апробовані, оприлюднені у наукових публікаціях здобувача та пройшли відповідне наукове обговорення. Висловлені у відгуку зауваження та пропозиції мають переважно дискусійний і рекомендаційний характер, не стосуються принципів положень дисертації та не знижують її загальної позитивної оцінки.

Дисертація відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами та доповненнями); Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами та доповненнями); Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами, Наказ МОН України від 31.05.2019 р. № 759), а її автор, Олефіренко Костянтин Сергійович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:

доцент кафедри бізнес-економіки та підприємництва,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
кандидат економічних наук, доцент

